

Hullun innostunut ja kiinnostunut koulusta

Innovatiivinen uusien näkökulmien ja toimintatapojen kehittäjä, pitkän linjan pedagoginen johtaja, opettajien ja rehtoreiden kouluttaja, hyvän opetuksen puolestapuhuja. Värikäs opetuksen esitaistelija Martti Hellström on senioriopettaja, joka alkuvuoden Educa-messuilla palkittiin Vuoden koulutusvaikuttaja -palkinnolla.

Teksti: Airi Vuolle Kuva: Eeva Anundi

Martti Hellströmille opettajuus ei ollut nuoruuden haave eikä itsessään selvä valinta.

Hän syntyi näyttelijäperheeseen – isä oli **Kauko Helovirta** ja äiti **Rau-ni Ranta**. Vaikka Hellströmin oma palo ammattiteatterin lavoille kantoi vain yhden hakukerran teatterikorkeakoulun ohjaajalinjalle, erilaisessa kouluteatteritoiminnassa ja draamapedagogiikassa hän on viihtynyt koko uransa.

Kuten monen muunkin, Hellströmin opettajuus syntyi armeija-aikana loman kaipuusta. Luokanopettajakoulutuksen pääsykokeisiin ei ollut suurta lu-

ku-urakkaa, ja hakemista varten sai lomaa.

– Kun opiskelu sitten alkoi, minusta tulikin hirveä pinko. Olen aina ollut hullun kiinnostunut ja innostunut koulusta, Hellström sanoo.

HELLSTRÖM ALOITTI opinnot Helsingin opettajankoulutuslaitoksessa vuonna 1974, ensimmäisessä yliopistollisen koulutuksen vuosiluokassa.

– Tukka hulmuten ja sydän täynnä paatosta aloitimme uramme myös ensimmäisenä peruskoulunopettajien ikäluokkana. Ensimmäinen vuosi Helsingissä Siilitien ala-asteella oli aika vaikea, kun yhtäkkiä piti osata uida kaiken uu-

den myrskyssä, mutta kaikki muut paitsi oppikouluväki olivat innoissaan peruskoulusta ja uudenaikaisesta tasa-arvosta.

Espoon Tapiolasta alkoivat upeat vuodet.

– Siellä oli mielettömiä oppilaita, joiden kanssa sai tehdä kaikkea hullua. Perheet olivat sitoutuneita ja oppilaat lahjakkaita. Tapiola alueena oli jo sellainen, ettei mitään rajoja ollut, kaikkea sai tehdä: mahtavia projekteja, musikaaleja, esiintymisiä eri kouluissa. 1980-luku oli kulta-aikaa, aivan huikeaa, Hellström kertoo.

1980-luvulla hän viivähti yliopistolla sekä omissa maisteriopinnoissaan että opettajankoulutuk-

1980-luku oli kulta-aikaa, aivan huikeaa

sen lehtorina ja assistenttina ja ehti sitten vähäksi aikaa luokanopettajaksi Niipperiin. Siellä oli kyläkoulumeininkiä, sekін Hellströmin mukaan hienoa.

ESPOOLAISEN AURORAN koulun rehtorina Martti Hellström oli 25 vuoden ajan vuodesta 1989 lähtien.

– Himo rehtorin hommaan heräsi, kun oivalsi, miten reksinä pystyisi innostamaan mahtavaa maikkojen porukkaa. Sitä vapauden ilmapiiriä, jossa sai tehdä mitä halusi ja keksiä esimerkiksi omia oppiaineita, kesti uuden perusopetuslain tuloon 1998 asti.

Hellströmin kielikuvan mukaan Auroran koulun opettajakunnalla oli yhteinen bändi ja biisi, mutta jokaisella oma soitin. Paperityön määräkään ei ollut niin suuri kuin nykyään. Nyt se on Hellströmin mielestä sietämätön.

Kansliatontun virka – hänen oma sanansa sekін tietysti – loppui 2014 eli silloin hän jäi kuusikymppisenä eläkkeelle rehtorin virasta.

Itseen hän kutsuu jonkinlaiseksi hannuhanheksi siksi, että hän on aina päässyt osallistumaan kaikenlaisiin jännittäviin asioihin ja tutustumaan kiehtoviin ihmisiin. Mukaan on kertynyt paljon kontakteja, joista moni on yhä säilynyt, ja uudenlainen työura jatkuu edelleen. Hän on monessa roolissa myös Espoon paikallispolitiikassa.

TYÖURAANSA KASVATUSTIETEEN tohtori on jatkanut muun muassa tietokirjailijana, ops-kouluttajana, kansallisen tutorhankkeen valmentajana ja Helsingin yliopistossa vs. didaktiikan lehtorina. Esimer-

kiksi tämä haastattelu sovitetttiin viikkoon, jolloin työmatka Berliiniin oli juuri päättynyt.

– Keikkoja riittää edelleen, mutta ei onneksi niin tiiviisti, kuin joskus 2017 ja 2018, jolloin oli hyvä, kun ehti välillä kotona käydä. Kai minä työhullu olen, mutta se kulkee perheessä, sellaisia olivat isä ja äitikin.

Jos nyt joltakulta, niin Hellströmiltä on hyvä kysyä, mikä nykykoulussa on eniten vialla.

– Pahiten pielessä on se, että eduskunta säättää koulutuspoliittiset lait, mutta kansanedustajat eivät sitoudu rahoittamaan niiden toteuttamista. Se on aina seuraavien hallitusten asia. On jonkinlainen idiotismin muoto, että lakiin saadaan kirjattua lupaus, mutta ei rahoitusta. Opettajat sitten yrittävät kaksin käsin toteuttaa lakeja, mutta eivät ilman resursseja pysty siihen ja uupuvat ihan turhaan.

INKLUUSIOTA HELLSTRÖM pitää oikeana ihanteena, mutta käytännössä oppilaalle taataan vain pulpettipaikka lähikoulusta katso-massa, kun muita opetetaan. Resurssit ovat hänen mukaansa käsittämättömän vähäiset. Myös pidennetty oppivelvollisuus on ideana kaunis, mutta nyt ammatilliseen koulutukseen tulee oppilaita, jotka eivät nykyisessä itseohjautuvassa doktriinissa pärjää.

– Lupausten ja mahdollisuuksien ristiriita on syvä kuilu.

Suomalaiskoululaisten oppimistulokset ovat Hellströmin mielestä edelleenkin käsittämättömän hyviä. Hyvät ja keskitason osaajat ovat pitäneet paikkansa, mutta oppimistulosten pudotus tulee kaik-

kein heikoimmin osaavien ryhmästä. Pedagogiikka pitäisi nyt hänen mielestään miettiä uusiksi. Erityisluokkaa hän ei pidä oikeana vastauksena kaikkien vaikeuksiin.

– Yläkouluun tarvittaisiin meillä luokanvalvoja, jolla todella olisi aikaa hoitaa luokan asioita. Ryh-mäytymiseen tarvitaan turvallinen aikuinen, tuttu opettaja.

DIGITEKNOLOGIAN UUSIMMISTA innovaatioista hän odottaa osaa-pua muun muassa maahanmuuttajataustaisille perheille. Kun digitaalisen oppikirjan suomenkieliset tekstit kääntyvät vaikkapa hindiksi, moni vanhempi voi tukea lastaan aivan uudella tavalla.

– Hyviä lääkkeitä on jo nyt olemassa, jos niitä olisi vain aikaa annostella.

Hellström korjaisi sekä opettajien koulutusta että peruskoulun käytänteitä. Koulutusta hän korjaisi niin, että opettajia ei koulutettaisi opettamaan ainoastaan oppilaita, joilla ei ole ongelmia. Lääkäreitäkään ei kouluteta hoitamaan vain terveitä potilaita.

Käytänteissä taas Opetushallituksen pitäisi tarkkaan miettiä, mitkä ovat kaikille oppilaille välttämättömiä perusasioita. Välttämättömän lisäksi hän antaisi nuorille suurempia oikeuksia päättää, mitä nämä itse haluavat iltapäivisin oppia: musiikkia, bloggausta, elokuvan tekoa...

Hellström pohtii myös, voisiko esimerkiksi eri kielissä olla tarjolla minikursseja. Monista asioista voisi olla lyhyempiäkin paketteja, joita halukkaat sitten voisivat täydentää.

– Tällaiset asiat eivät murskai-

– Lupausten ja mahdollisuuksien ristiriita on syvä kuilu.

Martti Hellström

- 68-vuotias kasvatustieteen tohtori ja espoolaisen Auroran koulun pitkäaikainen rehtori. Opetusneuvos.
- Opettajankouluttaja vuodesta 1979, rehtorikouluttaja vuodesta 1991.
- Kirjoittanut useita oppi- ja tietokirjoja.
- OAJ:n valtuustossa kaksi kautta 2002–2006 ja 2010–2014. Espoon valtuustotyössä kolmatta kautta.
- Viime vuodet ops-kouluttaja, yksi kansainvälisen NPDL-hankkeen Suomen fasilitaattoreista sekä kansallisen opettajien tutorhankkeen valmentaja.
- Vuodesta 2017 alkaen erimittaisia jaksoja Helsingin yliopistolla vs. didaktiikan lehtorina.
- OAJ:n valitsema Vuoden koulutusvaikuttaja 2022.

” Kaikki tärkeä tapahtuu kohtaamisissa, ja niihin opettajat tarvitsevat aikaa.

si peruskoulun rakennetta, mutta päivittäisivät sitä. Nyt ei pitäisi hötkyillä ja tehdä radikaaleja muutoksia. Mutta se pitäisi myöntää, etteivät opettajat nykyisillä resursseilla pysty tekemään kaikkea, mitä nyt haluttaisiin tehdä. Kaikki tärkeä tapahtuu kohtaamisissa, ja niihin opettajat tarvitsevat aikaa, Hellström sanoo.

KAIKKIEN KYMMENIEN opetus- ja koulutustehtäviensä lisäksi Martti Hellström oli lähes kaksikymmentä vuotta, 1994–2013, myös Luokanopettaja-lehden päätoimittaja.

– Se oli hienoa ja viriiliä aikaa, pääsi tapaamaan ja haastattelemaan erilaisia ihmisiä. Toimittajan työ on nasta homma. En ihan kauheasti ihmisiä suuttanutkaan, **Vilho Hirven** nyt kerran kuitenkin, hän kertoo.

Puolitoista vuotta sitten Hellström palasi vanhaan kouluunsa, mutta tällä kertaa rehtorin kanslian sijasta kouluvaariksi. Vaarina kuluu päivä viikossa joka viikko.

– Se on tosi kivaa hommaa ja tekee hyvää ex-rehtorille, että voi katsoa koulua ihan täysin ilman valtaa ja vastuuta. Ei todellakaan

määräillä, mitä tehdään. Se on kuitenkin sellainen vänkä silta, jossa pystyy vielä jelpaamaan maikkoja, joita on aikoinaan kouluun palkannut. Lasten kohtaaminen ja läsnäolo on kuitenkin tärkeintä.

Vastapainona Hellström pohtii ainedidaktiikan syvintä olemusta kasvatustieteen opiskelijoidensa kanssa Helsingin Siltavuorenpenkereellä.

– Ensi syksyn luento- ja seminaarisarjassa on kiehtova ainedidaktiikan ryhmä, jonka pohdiskeiluissa yhdistyy ikäkausididaktiikka, yleisdidaktiikka, ainedidaktiikka ja osittain eri koulumuotojen didaktiikka. Luokanopettajathan innostuvat ennen kaikkea lapsista, eivät aineesta. On omille aivoille virkistävää ja mielenkiintoista, kun asioita pohtii kunnolla ainedidaktiikan näkökulmasta.